

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

VY FRÅN SANDVIKEN. — FOTO. OLSSON, SANDVIKEN.

11TE ÅRG.

DEN 3 JULI 1910.

N^Ö 40.

Efter porträtt.

Alvinkinn

Klubb: Bengt Sjöbergare.

Den 15 juni spred telegrafan det inom de vidaste kretsar sorg och förstämning väckande budskapet, att en af vårt lands främste affärsmän inom stål- och järnbranschen, brukspatron A. H. Göransson på Sandviken, samma dag på morgonen kallats hädan. Under en resa, som han för någon tid sedan företagit i utlandet, hade han ådragit sig en sjukdom, som småningom nedsatte den verksamme mannens krafter, så att den vardt hans helset.

Anders Henrik Göransson var född i Gäfle den 26 augusti 1843 och son till den i järnhandteringens historia oförgätliga konsul Göran Fredrik Göransson och hans maka Katarina Elisabeth Sehlberg. Vid sonens födelse var fadern sedan tre år tillbaka delägare och chef för den då i Gäfle arbetande firman Daniel Elfstrand & Co. samt ledare af densammes järnverk. Under en affärsresa i England hade konsul Göransson gjort bekantskap med Henry Bessemer och af denne inköpt $\frac{1}{5}$ af hans patenträtt i Sverige för den af honom nyss uppfunna, i England ännu med tviflande blickar betraktade stålblåsningsmetod, som betecknade den första stora revolutionen på järnindustriens område. Sedan apparaterna uppsatts i Edskens masugn i Gästrikland, visade det sig emellertid här som i England, att metoden icke på långt när var så utarbetad, att den kunde anses praktiskt användbar. Konsul Göransson tog då på själf saken om hand och lät omröra bessemerugnen på sådant sätt, att de från blästern ledande inströmningshålén fingo ökad antal och vidd. Den 18 juli 1858 företogs så en ny blåsing och nu befanns stålet "kvickt och lättflytande": bessemermetoden var fulländad och för dess tillämpning anlades Sandvikens masugn och bessemerverk.

Dessa märkliga tilldragelser inföll under Anders Henrik Göranssons tidiga ungdom. Liksom fadern valde han köpmannens yrke och sändes tidigt till utlandet, där han 1856—58 vistades i Lausanne för merkantila studier och sedermera på kontor i England, Hamburg m. fl. platser förvärfvade sin praktiska affärsutbildning, som afslöts med någon tids anställning hos firman Starck & Co. i Stockholm. Olyckliga omständigheter hade gjort, att Sandviken efter några år måste säljas på offentlig auktion. Gamle Göransson lyckades emellertid snart åter intressera några personer, bland dem den bekante köpmannen Per Murén i Gäfle, för företaget, och då 1868 ett nytt bolag, Sandvikens järnverksaktiebolag, bildats för öfvertagande af bruket var sonen färdig att ställa sig stödjande vid hans sida. Båda sätte sig sin lefnads mål att arbeta för Sandvikens utveckling till en rangplats bland svenska järnbruk. Och de lyckades. Tack vare stor framsynthet, parad med en outtröttlig energi, öfverflyglade detsamma småningom alla sina konkurrenter och intog nu vid Anders Henriks fränfalle ett obestriddt första rum inom den svenska järnhandteringen.

Ledare och chef blef A. H. Göransson redan 1868, äfven om fadern biträdde honom ända till sitt år 1900 timade fränfalle. Hemligheten med hans framgångar låg framför allt i hans merkantila egenskaper. Tack vare honom fick Sandviken åtnjuta förmånen af den *köpmannamässiga* ledning, vår svenska industri blott alltför ofta fått och får umbära och som icke kan ersättas ens med de bästa tekniska insikter. Under sina omfattande resor i utlandet gjorde Göransson det rön, att en genomgripande förändring i früt tillämpade försäljningsprinciper borde genomföras, så att dels onödiga mellanhänder undvekes, dels tillverkaren i största möjliga mån trädde i direkt förbindelse med konsumenterna. Detta rön tillämpade han ock i praktiken, och häri låg en god del af an-

ledningen till Sandvikens framgång. Ty därigenom blef detta bruk i motsats mot flertalet andra i tillfälle att smidigt inrätta sig efter marknadens skiftande fordringar och att snabbt begagna sig af de möjligheter den erbjöd för nya artiklar.

Så växte Sandviken under Anders Henrik Göranssons ledning fram till hvad det nu är. Där han och hans fader för ett sextioal år sedan midt i skogen på en af naturen föga gynnad plats gjorde de första anläggningarna, ligger i dag ett blomstrande bruksamhälle, i hvilket omkring 8,000 människor finna sin utkomst. Med lifligt intresse, de senare åren under outtröttligt biträde af sin dotter, fröken Sigrid Göransson, har Göransson tagit sig an detta bruksamhälle och sökt att göra det till ett mönstersamhälle äfven i socialt hänseende. På brukets bekostnad ha upprättats icke blott sjukhus och bibliotek utan äfven sådana allmännyttiga inrättningar som badanstalter, församlingslokaler för arbetarne, en teaterbyggnad ("Valhallateatern") o. s. v. En följd häraf och af brukspatron Göranssons humanitet i det hela har varit, att förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare vid Sandviken varit ovanligt godt. Endast förhållandena vid storstrejken bildade ett undantag, men den gången voro omständigheterna ju ock i alla afseenden exceptionella.

Förutom vid Sandviken var Göransson verkställande direktör för Krylbo—Norbergs och Kärrgrufvan—Klackbergs järnvägar.

Af offentliga värf, som Göransson innehafte, må nämnas ledamotskap i Gäfleborgs läns landsting och Gäfleborgs läns lasarettsdirektion äfvensom i styrelserna för Lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Gäfleborgs län, för Gäfle-Dala hypoteksförening, för Gäfleborgs läns brandstodsbolag m. fl. lokala institutioner. Framför allt, skänkte han dock sitt intresse åt den nyupprättade handelskammaren för Gäfleborgs län, Uppland och Dalarne med säte i Gäfle, till hvars förste ordförande han kallades. Äfvenledes var han medlem af styrelsen för Sveriges allmänna exportförening.

Af k. m:t innehade Göransson senast det viktiga uppdraget att vara ledamot af den tulltaxekommitté, hvars förslag vid den nyss åtskilda riksdagen underkastats slutlig granskning. Göransson företrädde i densamma frihandelsvänliga åsikter och opponerade sig med sakkunskapens styrka särskildt mot den tämligen lösligt hopkomna allmänna motivering, kommittén förebragt för sin starkt tullskyddsvänliga hållning. Anmärkningsvärdt är att just han, den store stålproducenten, ställde sig afvisande till flera af de tullhöjningar på järn- och stålvaror, som af kommitténs flertal förordades. Det är den klart kalkylerande köpmannens kloka omdöme, som talar ur dessa hans reservationer, och man undrar icke på, att åt desamma vid behandlingen i regering och riksdag tillmätts det största afseende.

Personligen var Anders Henrik Göransson en man, hos hvilken fridsamhet och anspråkslöshet voro framträdande karaktärsegenskaper. Med många trädde han på grund af sin omfattande verksamhets mångskiftande art i beröring, och hvart han kom, vann han vänner. Allmän sorg och saknad blanda sig därför med familjens vid den nyss tillslutna griften.

Närmast sörjes den hädangångne af efterlevande maka, f. Sebardt, en dotter till rådmannen W. Sebardt i Norrköping, samt fem barn, af hvilka sonen Fredrik är biträdande direktör vid Sandviken och väl nu kommer att efter sin fader öfvertaga högsta affärsledningen därstädes.

GOODTEMLARTINGET I SKÅNE.

Foto. Pihl, Hesseholm.

KRONPRINSEN I TALARSTOLEN.

NÅGRA AF TALARNE OCH DE SÄRSKILDT INBJUDNA. Vid kronprinsens sida landshövdingen frih. Louis de Geer.

Foto af Bengt Sjöberg

Det af Skånes Östra distriktsloge af världsgoodtemplarorden anordnade sommartinget hölls den 19 juni vid Galberget, strax öster om Hesseholm.

Kronprinsen var på inbjudan närvarande vid mötet och höll vid detsamma ett öfver hela landet synnerligen uppmärksammat anförande, vid tillfället i fråga hälsadt med stormande applåder. Han uttalade sin fasta förvissning om att nykterhetsrörelsen en gång skall nå fram till sitt stora mål, om det än för närvarande tvistas om på hvilken väg man skall nå detsamma.

Det torde vara första gången någon kunglig person uppträdt som talare vid liknande möte. "Tinget" var trots synnerligen ogynnsam väderlek besökt af 6- å 7,000 personer.

DET SVENSK-AMERIKANSKA SÅNGARBESÖKET.

Kliché: Kem. A.-B. Benzt Silfversparre Sthlm—Gbg.

1. AMERICAN UNION OF SWEDISH SINGERS — de svensk-amerikanska sångarne vid sångarfesten i Newyork den 28—31 maj.
Fotografien tagen invid general Grants monument vid Riverside i Newyork den 30 maj.
2. DELTAGARNE I DEN SVENSK-AMERIKANSKA SÅNGARTURNÉN anlända ombord å Öresundsångaren "Gylfe" till Malmö.
3. EFTER DEBARKERINGEN I MALMÖ: Sångartåget — de svensk-amerikanska sångare och den mötande svenska kören — på väg till Stortorget. 1. Dirigenten, professor Örtengren. 2. Kapellmästare Berg. 3. Lektor Lindahl, stadsfullmäktiges i Malmö ordförande.
4. LEKTOR LINDAHL HÄLSAR SÅNGARNE Å STORTORGET.

Se text å sid. 636.

EFTER FOTOGRAFIER. (2—4 Atelier Jonn, Malmö.)

Efter fotografier.
1—2. FRÅN BESÖKET I SVALÖF DEN 22 JUNI. Å bild 1 synas: 1. E. v. Miklós, president, reseledare. 2. Greve Teleki. 3. Grefvinnan Teleki, f. d. statsfru hos kejsarinnan Elisabet. 4. F. jordbruksministern A. v. György. 5. Sockerbruksdirektör Géza Koppély. 6. Baronessan Bánffy. Bland ciceroner på Svalöf anteckna vi: 7. Prof. N. H. Nilsson. 8. Agronom Erik Ljung. 9. Godsägare Berg von Linde. Såsom ledare under resan i Sverige medföljde 10. Sekreterare G. Leufvén, Malmö. 11. Lektor L. Forsberg, Alnarp. 12. Agronom L. Nannesson, Hvilan.

Bild 2. PROFESSOR NILSSON (X) DEMONSTRERAR UTSÄDESFÖRENINGENS HVETEFÖRSÖK.
Bild 3. FRÅN ÖSTERRIKISK-UNGERSKE KONSULNS I MALMÖ, HR BERTIL SEDERHOLMS, DEJEUNER Å VILLA SAARIS: 1. President v. Miklós; 2. Grefvinnan Alice Teleki; 3. Greve Géza Somssich; 4. Friherrinnan Ellen Cederström.

Sverige har i dessa dagar besökts af ett ytterst distinguerad sällskap utlänningar — medlemmar af *Ungerska landtbrukssällskapet* — det mest aristokratiska som någonsin berest vårt land, sägs det. Sär-

skildt i Skåne, där de studieresandes hufvudkvarter var förlagdt till Malmö, ha de ungerska gästerna, af hvilka några äro medlemmar af Magnatenhaus, rönt ett stortadt mottagande.

Landtbruks- och industriutställningarna i Falköping. — Konungens Västgötaresa.

(Text till bilder å sid. 631, 632.)

Under öfliga högtidligheter öppnades midsommarafton i *Falköping* af prins Carl dels *Skaraborgs läns allmänna landtbruksmöte* samt dels en *handverks-, hemslöjds- och industriutställning*.

Det är en ståtlig samling verkliga praktexemplar af djur, som landtbruksmötet har att uppvisa inom både häst- och boskapsafdelningen.

Det rika utställningsmaterielet å industriutställningen ger ett vackert vittnesbörd om hvad våra landamären kunna åstadkomma inom de olika områden, expositionen omfattar, och är ordnad i tre stora hufvudgrupper — fabriks-, handverks- samt hem- och skolslöjdsalster. Inom den första gruppen, räknande 402 nummer, märkas främst alster från sten- och järnindustrien.

Handverket med sina blott 178 nummer är relativt

svagt representeradt. Hem- och skolslöjdsafdelningen omfattar 600 nummer.

Tillsammans med landtbruksutställningen kan industriutställningen sägas ha gifvit en ganska helgjuten bild af hela länets näringslif.

Ursprungligen var det meningen att *konungen* under sin nu företagna stora *rundresa i Västergötland* skulle inviga dessa betydande länsutställningar, hvilka öfverallt inom Västergötland och kringliggande trakter omfattats med det lifligaste intresse. Konungens resplan blef emellertid förändrad, så att hans färd begynte i Falköping i stället för att sluta därstädes, hvadan h. m:t fick besöka utställningarna innan de ännu voro färdiga. Västgötaherdigen blef som nämndt konungens ställföreträdare vid utställningarnes öppnande.

UTSTÄLLNINGARNE Å KALMAR SLOTT OCH I NYBRO.
DROTTNING. VICTORIÄS BESÖK.

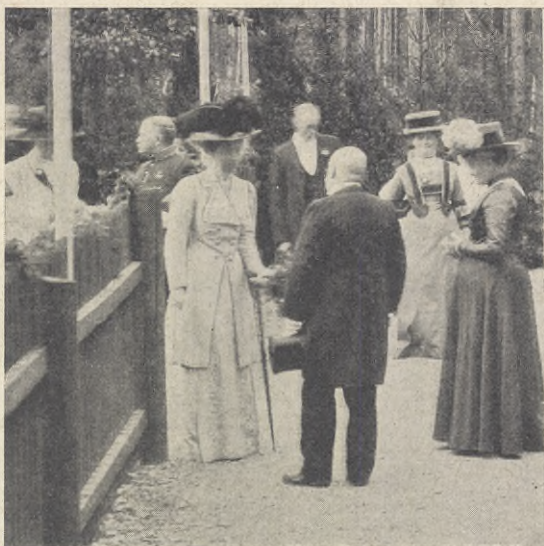

Foto. Sandberg, Kalmar. *Kliché: Bengt Ståfversparre*
DROTTNINGENS ANKOMST TILL HEMSLÖJDUTSTÄLLNINGEN I NYBRO.

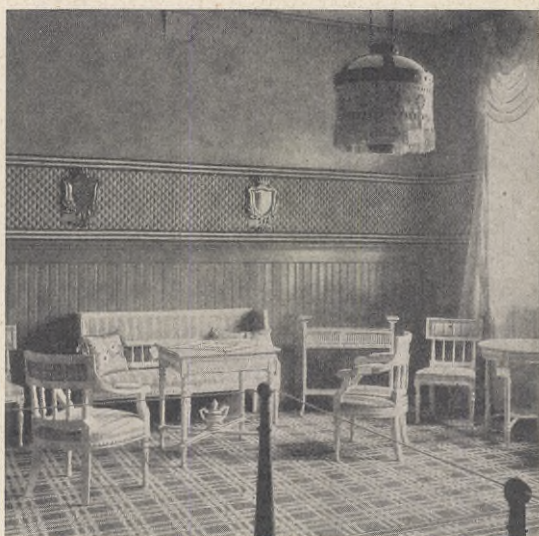

Foto Sandberg, Kalmar. *Kliché: Bengt Ståfversparre*
INTERIÖR FRÅN HEMSLÖJDUTSTÄLLNINGEN.

INTERIÖR FRÅN HEMSLÖJDUTSTÄLLNINGEN. Foto. Sandberg, Kalmar.

Midsommarafton besöktes af *drottning Victoria* såväl den *utställning å Kalmar slott* som ordnats af i länet insamlade gamla föremål af kulturellt intresse, hvilka kunna vara af betydelse för hemslöjdarbetet, som ock *hemslöjdutställningen i Nybro*. Båda dessa stodo i samband med de under midsommarveckan i Kalmar ordnade hembygdskurser som midsommandagen afslutades med en af c:a 15 tusen personer besökt hembygdsfest i Nybro.

Utställningarne voro, utan något som häst anslag, ordnade af länets slöjdbud fru Oda Berg, och härmed har givits ett ytterligare bevis på den energi hvarmed hemslöjdarbetet inom Kalmar län bedrivits under senaste decenniet, hvarpå man förut sett prof vid utställningarne i Norrköping och i Stockholm i år.

Foto. Sandberg, Kalmar.

UTSTÄLLNINGEN Å KALMAR SLOTT.

Kliché: Bengt Ståfversparre

FRÅN KONUNGENS VÄSTGÖTARESA.

1. Å MARIEDAL, hos grefve Gustaf Sparre. Konungen samtalar med grefve S.. (Foto. Ander, Lidköping). 2. I SKÖFDE. Inspektion af Lifregementets husarer. (Foto. Ericson, Sköfde). 4. Å RABÄCK, hos friherre (1) och friherrinnan Klingspor (2). (Foto. Lindhe, Lidköping). 3. RABÄCK: Konungen planterar i Råbäcks park en ek vid sidan af en 1000-årig sådan. (Foto. Ander, Lidköping). 5. I TIDAHOLM: Första konungabesöket i Tidaholms stad. Konungen (X), som uppvaktats af stadsfullmäktige, går i sällskap med dess ordf. att hälsa den stora arbetarekåren. — Bruksbolagets 50 medaljörer stå i främsta ledet. (Foto. Lidwall, Tidaholm).

1—3 Från Konungens Västgötareisa. 1. I LIDKÖPING: Mottagandet å nya stadens torg vid gamla rådhuset. (Foto Lindhe, Lidköping). 2 I FALKÖPING: Konungen samtalar med stadsfullmäktige och präster i Falköping. (Foto. Ericson, Sköfde.) 3. Å MÖSSEBERG: Konungen åtföljd af öfverläkare och fru Odenius beser omgifningarne vid Mössebergs magnifika Sanatorium. (Foto. Torin, Alingsås.) 4—5. FALKÖPING: 4. Del af utställningsfältet med industrihallen. 5. Prins Carl öppnar landbruksmötet. (Foto. Ericson, Sköfde.)

SVENSK SPORTSEGER I UTLANDET.
FRANSKA »ENTONNAREPOKALEN» TILL SVERIGE.

Vidstående bild:
"AGNES II", SEGRA-
REN I TÄFLAN OM
ENTONNAREPOKA-
LEN.

INGENJÖR C. O.
LILJEGREN, Göte-
borg, "Agnes II:s" kon-
struktör.

Nedre bilden:
FRÅN TÄFLINGAR-
NE I KIEL: 2 är "Ag-
nes II" (svensk); 7
"Windspiel" (tysk); 6
"Albatros" (dansk).

DIREKTÖR EDUARD
OHLSSON, Göteborg,
"Agnes II:s" ägare och
båtchef.

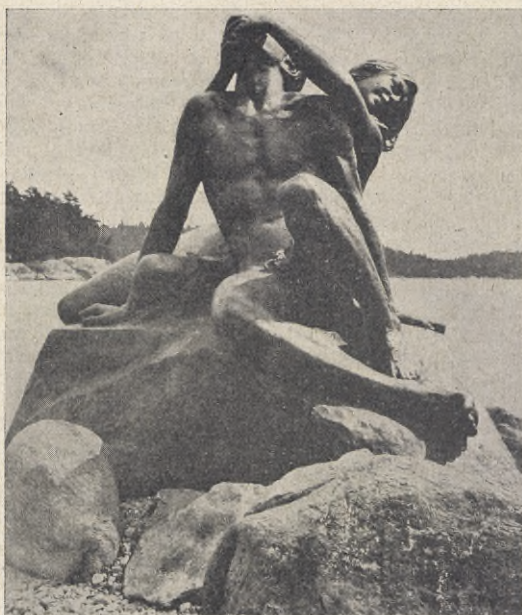

Efter fotografier.

Kihlström - Bengt Sjöförsvar.

En idrottslig bragd af mer än vanligt stor betydelse var det, när Göteborgs k. segelsällskaps jakt "Agnes II" i Kiel eröfrade den dyrbara seglingstrofén "Entonnarepokalen", efter åtta kappseglingar med en representant från hvardera Tyskland, England, Frankrike, Holland, Danmark och Norge.

Hvarje land hade sändt det bästa som kunde åstadkommas i fråga om såväl båtar som manskap; och när "Agnes II", förd af direktör Eduard Ohlsson, Göteborg, till sist hemförde pokalen, var detta en glänsande seger icke enbart för svensk seglingskicklighet, utan ock för svensk konstruktörs- och båtbyggnadskicklighet, och frukterna af den vunna framgången skola förvisso

SALTSJÖBADENS NYA FONTÄNGRUPP.

icke dröja att mogna till skörd.

Ännu flere pris eröfrade samma jakt under Kielerveckan, till heder för sitt land och det segelsällskap, hvars färger hon bar.

*

Den af professor Theodor Lundberg, på beställning af bankdirektör Wallenberg, modellerade vackra fontänggrupp, hvar af en fotografi här återges, har nu i bronns rests å Saltsjöbaden, närmare bestämdt i sjön nedanför Stora hotellet, å en sten strax utanför strandlinjen. Den intet namn ägande gruppen utgöres af tvenne figurer, en manlig och en kvinnlig. Konstverket, som gjutits å Otto Meyers konstgjuteri, mäter i höjd 2 $\frac{1}{2}$ meter.

UTSTÄLLNINGEN AF ÄLDRE KYRKLIG KONST I STRÄNGNÄS.

NÅGRA ANTECKNINGAR FÖR H. B. D. AF HENRIK ULLMAN.

Foto. Lindhe. Strängnäs.

FRÅN INVIGNINGEN DEN 20 JUNI: × Prins Eugen, 1. Borgmästare Wernstedt, 2. D:r Sigurd Curman, initiativtagaren till utställningen, 3. Docenten Johnny Roosval, 4. Fil. kand. frih. Carl R. af Ugglas.

Kliché: Bengt Stålvorsparne.

Tanken att i en öfverskådligt ordnad utställning af kyrkliga konstföremål söka åt sena tiders barn skänka en så enhetlig föreställning som möjligt om vår kristna kyrkas kultur och konst ifrån äldsta tider — denna för all fortsatt konstproduktion på andra områden ursprungliga och grundläggande — är icke alldeles ny. Den ligger ju redan till grund för de under senaste åren här och hvar i landets gamla kyrkor inrättade örtsmuseerna af mera permanent karaktär (t. ex. Strängnäs' domkyrkomuseum); och senast vid 1906 års exposition i Norrköping sökte den kände antikvarien d:r Janse genom den af honom anordnade kulturhistoriska utställningen af kyrkliga konstföremål från Linköpings stift visa, hur belysande och intresseväckande en dylik utställning kan te sig äfven för en lekman på området. Men hvad som vid denna utställning brast för att blott stanna vid ett om ock ganska lyckadt försök i angifven riktning, har vid den nyligen i Strängnäs öppnade "utställning af äldre kyrklig konst" slutförts på ett sätt, som tillfredsställer äfven mycket högt drifna anspråk och länder anordnaren till all heder.

Idéen att genom tillfälligt lån af konstföremål från stiftets kyrkor söka åstadkomma denna kyrkliga konstutställning i stiftsstadens väcktes till lif redan för ett par år sedan, närmast i samband med den då pågående restaureringen af Strängnäs' äldriga domkyrka. Det blef i första hand arkitekten d:r Sigurd Curman, som med biträde af flera af våra yngre konstkännare (doc. Johnny Roosval, fil. kand. frih. Carl R. af Ugglas, för att blott nämna ett par namn) grep sig verket an och med stort intresse för uppgiften, sakkunskap och energi också lyckades ge åt denna utställning den slutgiltiga gestalt, den nu presenterar sig i och som med allt fog kan anses bilda epoken till en ny tid på detta speciella område. Redan den vackra tanke, som ligger bakom det hela, att låta äfven en större allmänhet få blicken öppet riktad på den kultur, vårt land var mäktigt ännu så långt tillbaka i tiden som slutet af 1100-talet, samt väcka intresse och omtanke för denna kulturs rika konstskatter, redan detta är värdt allt erkännande. Lägges härtill, att denna i sitt slag enastående samling af gamla kyrkliga konstföremål, ordnad som här på en plats, för den intresserade forskaren erbjuder ett synnerligen värdefullt och öfversiktligt studiemateriel, så förstår man, af hvilken omfattande betydelse denna utställning i sin helhet bör blifva. Ty området har tyvärr hittills varit alltför litet beaktadt

och bearbetadt, ej så mycket att förundra sig öfver, när man tänker på de svåröfverstigliga hinder, som lagt sig i vägen för ett systematiskt-vetenskapligt arbete; det är ju allmänt känt, med hvilken pietetslöshet dylika gamla konstföremål merendels blifvit behandlade af fåkunnigheten ute i bygderna: af de här sammanförda c:a 600 numren ha sålunda icke mindre än omkring 75 0/0 framletats från gamla kyrkoviudar, klokkastaplar och dylika ställen, där de som annat

"skräp" fått ligga glömda under decenniernas damm. Visserligen har här endast ett stift kunnat blifva representeradt; men när man tar i betänkande, hvad Strängnäs' stift, ett af vårt lands äldsta och rikaste kulturområden, måste ha för en betydelse just på detta område, där det väl kan sägas utgöra en sammanfattande exponent för Sveriges andliga odling, förstår man, att denna inskränkning är af mera underordnad betydelse. —

Att nu i ramen af dessa knapphändiga anteckningar inrymma en fullständig och detaljerad redogörelse för denna intressanta utställning låter sig gifvetvis ej göra; därtill är materialet alltför rikligt, omfattande såsom redan nämnts c:a 600 nummer. Blott en orienterande öfverblick må här lämnas och hänvisas f. ö. till den hufvudsakligen af frih. af Ugglas författade utställningskatalogen, ett lika omfångsrikt som intressant och belysande arbete.

Utställningen är till sin hufvudsakliga del inrymd i allm. läroverkets rymliga gymnastiksal, hvilken medelst afbalkningar, sinsemellan förenade genom dekorativa rundbågar, uppdelats å ömse sidor om en midtelgång i mindre, kapell-liknande rum, fem på hvar långsida och hvar ett och ett belyst af sitt hvalfda fönster. På ett lika sinnrikt som illusoriskt sätt har härigenom det profana rummet förvandlats till det inre af en gammaldags kyrka med sina sidokapell och sitt högaltare i fonden — en värdig ram, som redan i sin mån bidrager att stämma sinnet till allvar och andakt. Dessa små kapell, som representera hvar sin tidsperiod och med enkla, arkitektoniska medel afpassats efter de föremål de inrymma, bjuda så i kronologisk ordning den besökande sina skatter af konst- och kulturhistoriska föremål, medan triumfkrucifix och helgonbilder, begravningsfanor och vapensköldar pryda långskeppet, och några af de praktfullaste och dyrbaraste gamla pjäserna fått sin plats i själftva högkoret.

Kommer man alltså från "vapenhuset", där redan en fläkt af medeltidsstämming slår den besökande till mötes från raden af helgon- och madonnabilder, helgonskåp och tunga dopfunter, in i den egentliga "långkyrkan", finner man i det första kapellet på höger hand föremål, som datera sig från vår kyrkas tidigaste skeden, 1100- och 1200-talen. Förutom en del textilarbeten af unikt värde, såsom t. ex. ett antependium från slutet af 1200-talet, ett rikt broderiarbete i guld, silfver och silke på röd sidendamast, framställande Kristus krönande jungfru Maria till himmelrikets drott-

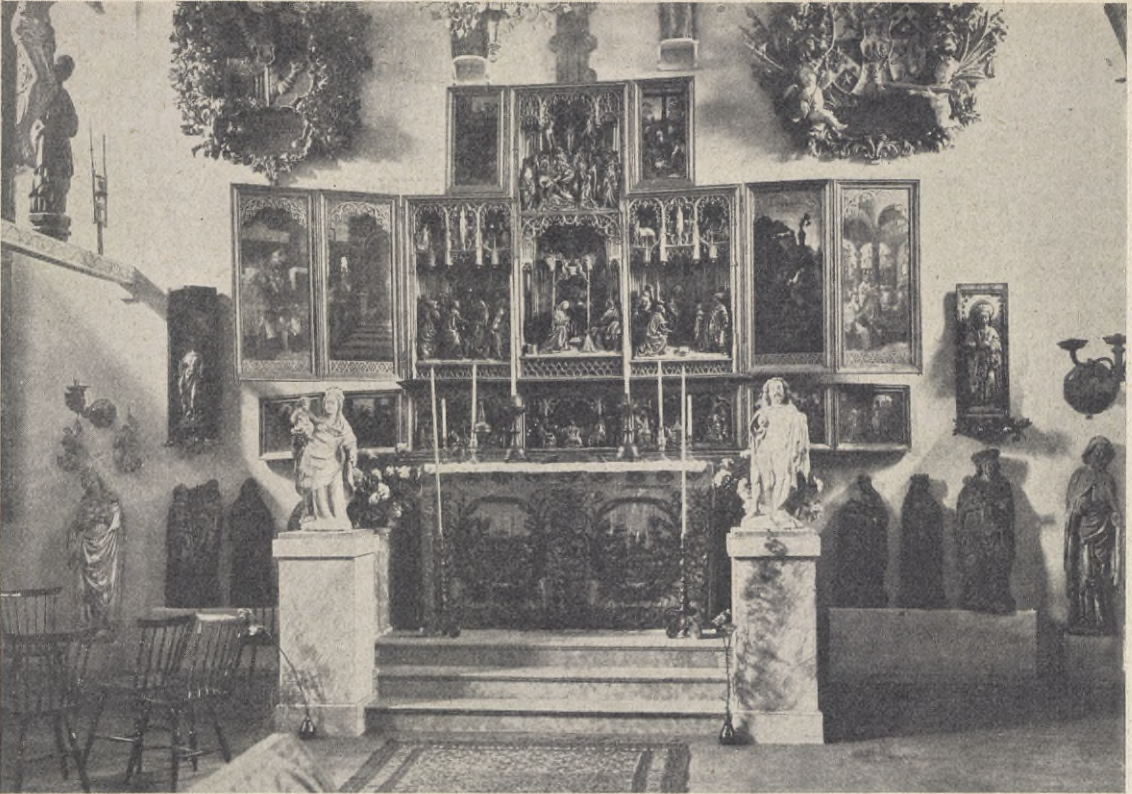

Foto. Lindegren. Eskilstuna.

Utskottet. Kon. A. B. Tengt Sjörensparre Skum—Gbg.

TVENNE INTERIÖRER FRÅN UTSTÄLLNINGEN I STRÄNGNÄS. Å öfre bilden i midten altarskåp från 1500-talet, Jäders kyrka.

— Å nedre bilden synes ofvanför ingången madonnan till häst. I förgrunden relikkista af sten från 1200-talet, deponerad hos Södermanlands fornminnesförening, Strängnäs.

ning, tilldraga sig här träskulpturerna det största inbresset. Här påträffar man sålunda bl. a. ett par madonnabilder, hvilka kunna betecknas som urtyper för Sverige och af hvilka i fortsättningen mer eller mindre lyckade kopior gå igen. Dessa skulpturer äro alster af en träsnidarskola, som stått under direkt inflytande af de franska konstanstalter, hvilka bl. a. utfördt den berömda utsmyckningen af katedralen i Chartres — ett inflytande, som troligen i första hand förmedlats af den från Frankrike utgångna cistercienserorden.

I nästa kapell (omkr. 1300—1450) är redan höggotiken förhärskande, och man märker här, hur i den mera otvunget naturalistiska stilen, den mer vårdade, mer graciösa behandlingen af motiv och material det galliska inflytandet på svensk konstalstring alltmer gjort sig gällande. Att denna fortsatta inflytning från utlandet på vår inhemska konst under denna tidsperiod närmast förmedlats af den gottländska konstskola, som under förra hälften af 1300-talet blef till ett konstcentrum för de nordiska länderna, därom vittna bl. a. några synnerligen vackra alster af nämnda skola, som återfinnas i denna afdelning.

Och går man så vidare, finner man snart, hur den kyrkliga konsten under tidernas lopp alltmer utvecklas och befästas. I det sista kapellet på höger sida, omfattande perioder intill medeltidens slut, lägger man sålunda märke till, hur de från början enkla helgonskåpen vuxit ut till vidlyftiga altarskåp, utförda med en omsorgsfullhet och detaljrikedom, som verkar öfverraskande. Här påträffar man också så prof på hvad den lübeckiska och nederländska träskulpturen under denna tid förmådde åstadkomma; särskildt är den förstnämnda skolan här representerad på ett framstående sätt med ett altar- och ett helgonskåp, utgångna från den lübeckiske konstnären Herman Rodes verkstad. Men äfven alster af den inhemska konsten under motsvarande period återfinnas här, om de ock icke uteslutande lända sina upphofsmän till heder.

I vänstra sidans kapell är uteslutande den protestantiska tidens konst företrädd. Gifvetvis får den katolska medeltidens ämnesval af helgon- och madonnabilder här ge vika för ett annat område. Under 1500- och 1600-talen sysselsätter sig också den kyrkliga konsten förträdesvis med heraldiken, här på ett synnerligen vackert sätt representerad af epitafer, anvapen och vapensköldar, begrafningsfanor och hufvudbanér m. m. Särskildt har den vidlyftiga attiralj, som var förbunden med fältmarskalken Erik Dahlbergs begrafning, lämnat ett rikligt bidrag till denna afdelning, så belysande för tidens seder och bruk. Men äfven den rent kyrkliga konsten under senare delen af denna period saknar här icke sina representanter, nu emellertid hufvudsakligen framställda i allegoriska figurer, t. ex. tron och hoppet, änglabilder och altarsatyer, föreställande Kristus eller någon af apostlarna.

Men från denna sidokapellens myllrande, rent öfverväldigande rikedom af form- och färgspel drages blicken först som sist oemotståndligt fram emot det i värdig stil hållna högkoret med sitt altare. För att åter taga ett stort steg tillbaka i tiden, stannar man här med beundran inför det praktfulla nederländska altarskåpet (Jäders kyrka), som pryder högaltaret och är utgångset från den berömda bildhuggaren Jan Bormans ateljé i Brüssel år 1514. Förutom själva skulpturarbetet, som öfverraskar med sina fina detaljer och sin figurrikedom, prydes detta skåp på dörrarna af sexton synnerligen väl bibehållna målningar med bibliska motiv, utförda af den kände målaren Jan van Coninxlo. Här påträffar man äfven det af riksförståndaren Erik Axelsson Tott år 1477 till Aspö kyrka skänkta altarskåpet af *svenskt* ursprung, som vittnar om en högt driven yrkesskicklighet äfven hos en del

af våra inhemska konsthandtverkare under detta skede. Här finnes vidare en stor relikkista af sandsten med åtta utvalda apostlar i relief på lockets sidor, ett lika sällsynt som dyrbart arbete från midten af 1200-talet, samt slutligen ett par i sandsten utförda, fristående statyer af madonnan och Johannes Döparen, unika arbeten af franskt ursprung från slutet af 1300-talet och framstående genom ett gediget utförande af figurernas lediga hållning och ansiktskaraktärernas lif.

Det egentliga konsthandtverket är företrädt af en mängd dopfuntar från skilda tider och af växlande utseende, ljuskronor, stakar och lampetter; ej att för-glömma den samling primklockor, pyxider och rökelsekar, som för tanken tillbaka till svensk kyrkukult under katolicismens dagar. På läktaren öfver ingången är slutligen den hufvudsakliga utställningen af kyrkliga textiltföremål anordnad, omfattande en mångfald föremål, såsom korkåpor och mässshakar ända från 1400-talets slut, antependier och altardukar af sällsynt tillverkning och högt värde, samt en mängd andra föremål, som användts vid den katolska eller protestantiska gudstjänsten.

Såsom ett supplement till den egentliga utställningen har i ett par af det närbelägna läroverkskusets salar ordnats en samling af uteslutande målningar, till allra största delen förskrifvande sig från den protestantiska tiden och framställande dels bibliska motiv dels rent personhistoriska porträtt. Utrymmet förbjuder tyvärr att nu ingå på en närmare redogörelse för denna i och för sig så intressanta afdelning, där bland målningarnes skapare återfinnas namn sådana som Lorents Pasch d. ä., v. Breda m. fl.

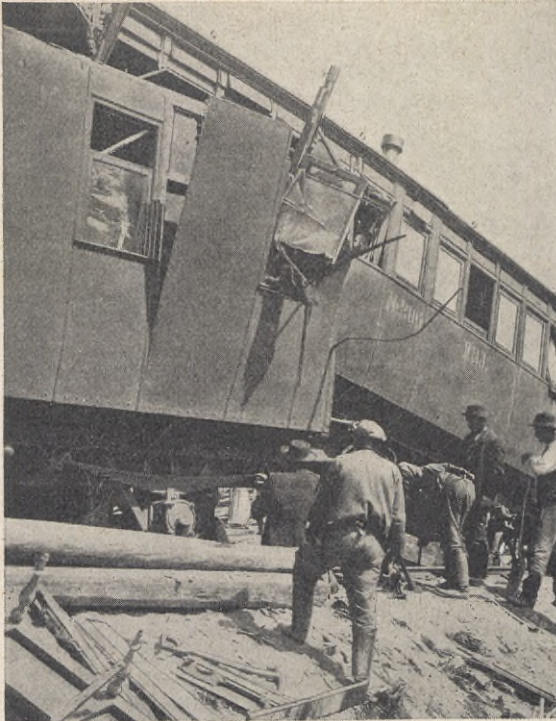
Som ett slutomdöme om denna utställning af äldre kyrklig konst må till sist sägas: den är intresseväckande, åskådlig, lärorik. Kanske är benämningen "kyrklig konst" icke fullt adekvat och för många vilseledande. Men jag vill då säga, att den som af blotta namnet låter förleda sig tro, att det här endast är fråga om en för lekmannen föga intressant samling föremål, begår ett stort misstag. Äfven om större delen af dessa konstföremål spelat sin mer eller mindre betydande roll för den kyrkliga kulturen under gångna sekler, så ge de dock på samma gång åt den som förstår rätt afläsa deras historia en liflig och åskådlig bild af svensk konst- och kulturhistoria alltifrån äldsta tider och de olika strömningar, som under århundradenas lopp förmedlat sitt inflytande på vårt lands andliga odling. Om det praktiska slutresultatet af denna kyrkliga konstutställning är kanske ännu för tidigt att yttra sig. Hvad den *vill* uttärta, har redan framhållits i inledningen till denna uppsats; och säkert är, att för vår speciellt kyrkliga konstforskning kommer den att bli af allra största gagn och betydelse. Men kunde den också i sin mån bidra till att andligen lyfta vår af materiella intressen så förflackade tid och uppförda den enskilde till mera kärlek och glöd, mera pietetsfull förståelse för och aktsamhet om detta dyrbara fäderneärf, som är allas egendom — då tror jag, att det vackraste resultatet blefve nådt. — — —

(Vi hänvisa äfven till de i föreg. nr återgifna bilderna af åtskilliga bland utställningsföremålen. *Red.*)

(Till bilderna å sid. 628.)

Sällan eller aldrig torde en främmande sångarturné på svensk botten erhållit ett mera storartadt mottagande än det, som kom *Svenska sångarförbundets i Amerika elitkör* till del vid dess ankomst till Malmö d. 22 juni. Med verklig entusiasm ha dessa sångare, komna från de mest skilda trakter af Amerika, hälsats i vårt land; och med lika mycken rörelse som glädje ha vi förnummit deras tal om den svenska sångens enande makt i främmande land.

JÄRNVÄGSOLYCKOR I UTLANDET.

Efter fotograf

Den 13 juni inträffade i närheten af Helsingfors vid Sockenbacka station en fruktansvärd *tågsammanstötning*. Ett till Helsingfors ingående lokaltåg fullsatt med passagerare stötte där ihop med ett godståg, hvarvid 4 personer dödades och ett par tiotal svårt sårades; dessutom erhöll en stor mängd resande lättare skador.

VY AF OLYCKSPLATSEN VID SOCKENBACKA I FINLAND.
T. v. de vagnar där de döda och svårast sårade befunno sig.

Kliché. 22000. A.-H. Bengt Silfversparre Skåm.—489

Efter fotograf

FRÅN PLATSEN FÖR JÄRNVÄGSOLYCKAN I VILLEPREUX.

Kliché. Bengt Silfversparre.

I *Villepreux* i Frankrike *sammanstötte* nyligen ett *expresståg*, kommande från Paris, med ett å bangården stående persontåg. *Expresståget* kom i full fart, och med rasande hastighet for dess lokomotiv in i det på stationen stående persontågets bakre vagnar. Samtidigt inträffade en explosion. Då

röken och ångan någorlunda skingrat sig, möttes åskådarna af en fruktansvärd syn — urspårade och sönderkrossade vagnar öfverallt. Hjärtslitande rop hördes — en oerhörd olycka hade skett. Ca tjugo personer hade dödats, och många fler sårats.

VÅR NYASTE IDROTTSPARK.

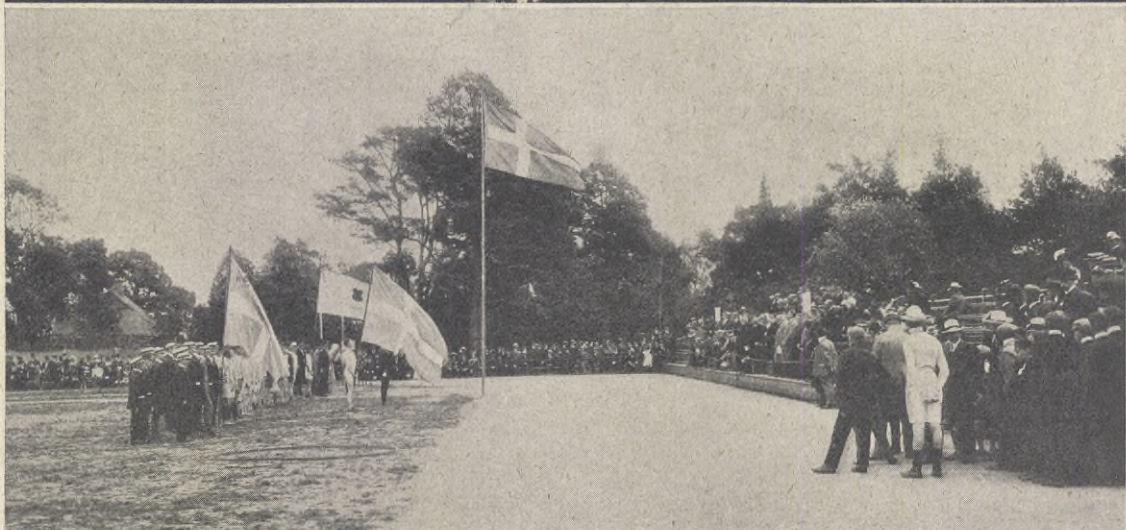

Foto. Holm, Jönköping.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöfverparre Sthlm.—Gbg.

JÖNKÖPINGS IDROTTSÄLLSKAPS NYINVIDDA IDROTTSPLAN, den vackrast belägna i Sverige.

FRÅN INVIGNINGEN: Stadsfullmäktiges v. ordf. hofrättsrådet friherre Wrede håller invigningstalet.

Söndagen den 19 juni blef för Jönköpings idrottsmän en verklig minnes- och märkesdag, i det att då i stadsparken invigdes *Jönköpings idrottsällskaps nya, magnifika idrottsplan*. I sammanhang härmed voro nationella täflingar anordnade.

De olika banorna voro i allmänhet mycket väl an-

lagda, om de ock ännu icke hunnit blifva tillräckligt fasta. — Det är tack vare stadsfullmäktiges frikostighet, som nu den gamla, gropiga och backiga planen kunnat omplaneras och iordningställas till en fullt modern idrottspark.

* Data å sista sidan.

J. R. PALLIN.
F. d. Lektor. Historiker. —
Stockholm. 80 år 17 Juni.*

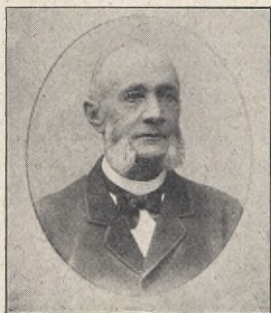
C. F. PETERSSON.
Kontraktsprost. Kyrkoherde.
— Sundborn. 80 år 20 Juni.*

O. V. REDELIUS.
Kontr.-prost. Kyrkoh. — Hal-
lingeberg, Link.st. 75 år 16 Juni*

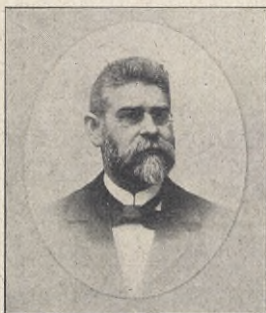
E. P. V. ÖSTERBERG.
Rektor. — Trelleborg.
60 år 15 Juni.*

R. H. ISOZ.
F. d. Riksdagsman och Kom-
munalordf. F. d. Godsägare.
— Stockholm. 80 år 12 Juni.

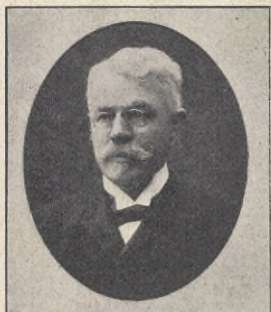
T. BLANCH.
Hofkonsihandlare. — Stock-
holm. 75 år 18 Juni.*

A. F. WESTERLUND.
Rådman. Direktör. — Sträng-
näs. — 55 år 17 Juni.*

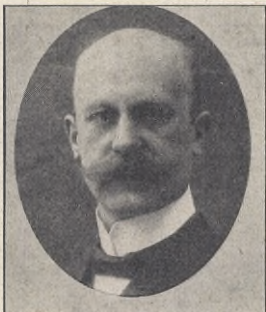
G. ANDERSSON.
Rådman. Fabrikör. — Skel-
lefteå. 50 år 2 Juli.*

J. A. RUDBERG.
F. d. Förste Marineläkare. —
Karlskrona. 65 år 21 Juni.*

C. J. J. E. WIMAN.
Nyuutnämnd till professor i
Uppsala.*

A. M. BERGMAN.
Nyuutn. till professor o. förest.
f. Veterinär Bakter. Anst.*

E. F. WALB.
Nyuutn. till professor v. Han-
delshögskolan i Stockholm.*

A. T. LUNDQUIST †.
F. d. Bankokommissarie. —
Stockholm. F. 19. † 18 Juni.*

J. W. BENGTSOON †.
Landtbrukare. — Häradsköp,
Skillingaryd. F. 41. † 18 Juni.*

P. TYKESSON †.
Landtbrukare. — Munkagårda,
Svalöf. F. 52. † 11 Juni.*

J. P. U. KALLING †.
Grejve. Godsägare. — Myrö
Fideikommiss. F. 72. † 13 Juni.*

VECKANS PORTRÄTTGALLERI

RUDOLF PALLIN. Stud.-ex. 48, fil. dr. 60, adj. v. Nya Elementarskolan i Stockholm 61, lektor vid H. Lärarinneinstitutet. derst. 64, ånyo adj. vid förstnämnda skola 64, lektor i historia o. geograf. derst. 68, afsked 97. Författare af ett flertal förtärliga läroböcker i historia, hvilka funnit användning i stor omfattning.

CARL FREDRIK PETTERSSON. Stud.-ex. 50, prestvigd 54, past.-ex. 60, skolmästare i Stora Tuna 55, folkskoleinspektör 70-76, kyrkoherde i Sundborn sedan 74, reg.-pastor v. Dälreg 74-76, v. kontraktsprost i Falu kontr. 84, kontraktsprost 06. Landstingsman 79-02, led. af Riksd. F. K. 92-01, led. af Lagutskottet 95-99, af Konst.-utsk. 1900. Led. af Folkhögskolans, Döftumskolans m. fl. styrelser.

OTTO REDELIUS. Stud.-ex. 56, prästvigd 59, kyrkoherde i Marbäck 66, i Mjölby 73 och i Hallingberg sedan 82, kontraktsprost sedan 88. Led. af Prästlönerregl. kommittén 97-03, landstingsman, led. af Riksd. A. K. 86-07, därunder vid olika tillfällen ledamot eller suppleant i utskott.

EDVIN ÖSTERBERG. Stud.-ex. 69, fil. dr. 86, adj. v. Nya Elementarskolan i Stockholm 92, lektor derst. 06, rektor v. Statens Samskola i Trelleborg sedan 08. På uppdrag verkställt försök enligt nyare metoder vid undervisningen i moderna språk samt af K. Öfverstyrelsen tillkallad såsom sakkunnig vid uppgörandet af de nya undervisningsplanerna för realskolorna och gymnasier. 1905 H. K. H. Kronprinsessan Margarets lärare i svenska språket.

THEODOR BLANCH. Född i Berlin kom B. vid unga år till Göteborg för att förestå den nya Börsrestauranten därstädes, flyttade efter några år till Stockholm, men övertog efter någon tid Jönköpings Hotell samt grundade Hallbergs Hotell, återkom till Stockholm och övertog där Öperakällaren. 68 öppnade han det Café som bär hans namn och med hvilket på sin tid utomordentligt storartade etablissemang han införde en hel del nyheter inom det stockholmska kafélivets område. Sedan B. 81 lämnat Cafét inrättade han konsthandel först i den utställningslokal som är förbunden med Cafebyggnaden och därefter i annan lokal där den ännu fortgår.

ADOLF WESTERLUND. Egare af Westerlundskas Tryckeriet och utgivare af Strängnäs Tidning 80-08, sedan 09 verkst. direktör f. A.-B. Strängnäs Tidning. Under ett 20-tal år stadfullmäktig, ordförande i Handtverksföreningen.

GUSTAF ANDERSSON. Ordförande i Skellefteå Drätselkammare, ordf. Fabriks- och Handtverksföreningen.

ADOLF RUDBERG. Stud.-ex. 67, med. lic. 77. Förste bat.-läk. v. K. Möltans stat. i Karlskrona 80, regementsläkare 1900, förste marinfäkare 02-08. Led. af K. Örlogsmannasällskapet. Mångårig stadfullmäktig i Karlskrona, led. af Lasarettidktion, af styrelserna i Örlogshemmet, flickläroverket m. m.

CARL WIMAN. F. 67, stud.-ex. 88, fil. dr. 96, docent i paleontologi i Uppsala s. å. I dagarne utnämnd till professor i ämnet vid Uppsala universitet.

ARVID BERGMAN. F. 72, stud.-ex. 90, fil. kand. 93, veterinär. 98, pro-sektor och adjunkt vid veterinärinst. 97-01, biträd. stadsveterinär i Stockholm, lektor vid Almarps landbruksinst. 01-04, kallad till direktör vid landets första offentl. sjukhus i Malmö 04, i dagarna utan ansökan utnämnd till professor och föreståndare för statens veterinär-bakteriologiska anstalt, som nu skall inrättas.

ERNST WALB. F. i Rhenhessen 80, genomgick handelshögskolan i Köln 04-06. Utövade affärsverksamhet under ett antal år samt var 07-09 lärare i handelsvetenskap i Königsberg. Har sedan Handelshögskolans i Stockholm öppnande varit docent och t. f. professor i Handelsteknik och är nu i dagarne utnämnd till ord. professor derstädes.

AUGUST THEODOR LUNDQUIST. Stud.-ex. 38, jurid. prelim.- o. kansl.-ex. 39. Antogs sistnämnda år till tjänsteman vid Riksbankens discontoverk och blef 59 Bankoombud (verkst.-direktör) vid Riksbankens kontor i Malmö. Afsked 85 men kvarstod såsom ordförande i Kontorets styrelse. Stadsfullmäktig och drätselkammerledamot i Malmö alltsedan institutionens början och till 85, senare under en del år led. af hamndirektionen m. m. Medstiftare och mångårig ledare af sparbanken "Bikupan", medstiftare af Försäkr.-bolaget Skåne, under en följd af år vice och sedan 05 ordförande i dess styrelse. På sin tid ordförande mästare i sällskapet P. B.

WILHELM BENGTSOHN. Kommunalordförande sedan 86, landstingsman sedan 93 och led. af Riksd. A. K. sedan 95. Styrelseledamot i Smålands E. Banks kontor i Skillingaryd sedan 05.

PER TYKESSON. Ordförande i Svalöfs sockens Kommunalförbunds o.-stämma 88-09, styrelseledamot i Svalöfs m. fl. socknars Sparbank, en tid såsom v. ordf., ombudsman o. kassadirektör i samma bank sedan 82, ordförande eller v. ordf. i Fridhems Folkhögskola 93-04, landstingsman 96-09, ordf. i Taxeringsnämnd m. m.

VECKANS DAGAR

Under midsommarhelgen hållas landet rundt hembygds- och ungdomsmöten.

Åtskilliga skogseldar rasa under midsommaren på olika platser af Sverige.

20 juni. Öppnas i Strängnäs utställningen af äldre, kyrklig konst.

— Vid åttonde kappseglingdagen i Kiel om franska entonnarpokalen inkommer den svenska båten "Agnes II" för fjärde gången som första båt samt segrar för tredje gången och eröfrar sålunda pokalen. — En ny våldsamt eldsvada härjar staden Mohilef i Ryssland — omkring 600 boningshus läggas i aska. 10 personer omkomma.

21 juni. Vid Franska vetenskapsakademiens sammanträde meddelar professor Vincent, att det lyckats honom framställa vaccin mot tyfus. Försök med utmärkt resultat ha gjorts såväl på människor som djur.

22 juni. Öppnas i Falköping Skaraborgs läns landbruksmöte samt handtverks-, hemslöjds- och industri-utställning. — Svenska fiskhandlareförbundet har i Malmö sitt första ordinarie sammanträde. — Anländer till Malmö den hitväntade svensk-amerikanska sångarkören.

— I Berlins medicinska sällskap håller professor Wechselmann ett föredrag, som väckt det största upseende inom den vetenskapliga världen, och där i omnämnas de glänsande resultat, som nåtts med prof. Ehrlichs nya medel mot syfilis, "Hata" benämndt. — Världens första luftskepp för passageraretrafik, "Zeppelin VII", startar på sin första tur i regelbunden trafik.

23 juni. Öppnas i Köpenhamn den skandinaviska fiskerimotorkongressen. — Meddelas att hertigen af Cornwall utnämns till prins af Wales. — Meddelas från Washington, att senatens utskott för utrikes angelägenheter bemyndigat sin ordförande att å utskottets vägnar tillstyrka förslaget om att president Taft skulle utse 5 framstående amerikanare att med främmande regering inledda underhandlingar om sätet för världsfredens bevarande.

24 juni. Börjar i Göteborg Svenska vegetariska föreningens årsmöte.

25 juni. Sammanträder i Stockholm en syndikalistisk kongress. — Hälles i Östersund Norrländskt sångarmöte.

— Meddelas att i British Columbia upptäckts en enorm guldfyndighet — betecknad som det största mineralfynd som någonsin gjorts.

Kvartalsprenumeranter å H. 8. D.

torde ihågkomma att för-
nya prenumerationen!

Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan särskildt medgiftvande förbjudes vid laga påföjd.

F. A. B. HVAR 8 DAGS TRYCKERI, GÖTEBORG. 1910.

Efter fotograf. Kliché - Bengt Silfverparre

KYRKOKINGKLOCKA TILL ANNEDELS NYA KYRKA I GÖTEBORG. En större — här afbildad — och en mindre kyrkoringklocka ha för den ofvannämnda kyrkans räkning tillverkat och levererats af *Götaverken* i Göteborg. Klockorna, hvilkas utseende är mycket tilltalande och som utmärka sig för sina vackra och harmonierande toner, äro för åstadkommande af lätt ringning utbalanserade medelst gjutna vinkelaxlar, och af utrymmesskål upphängda öfver hvarandra i en kloekställning af façonjärn. Ringningen kommer att ske medelst elektrisk kraft.

INNEHÅLL

A. H. Göransson †. — Goodtemplartinget i Skåne. — Det svensk-amerikanska sångarbödet. — Ungerska landbrukssällskapets studiefärd i Sverige. — Utställningarne å Kalmar slott och i Nybro. — Konungens Västgötaresa och Falköpingsutställningen. Svensk sportseger i utlandet. — Utställningen af äldre kyrklig konst i Strängnäs. — Järnvägsolyckor i utlandet. — Vår nyaste idrottspark. — Veckans porträttgalleri. — Veckans dagar. — Kyrkoringklocka i Annedals nya kyrka i Göteborg.